

Antropologie ve službách vlády. Nehumánní, nebezpečné, odporné.

Mrazí mě. Mrazí mě z doporučení Úřadu Vlády ČR, který ve svém metodickém pokynu pro sestavení tzv. Zprávy o stavu romské menšiny každoročně radí sociálním pracovníkům, úředníkům na obcích, ředitelům škol i jejich učitelům identifikovat příslušníky romského etnika *"na základě skutečných či domnělých (antropologických, kulturních nebo sociálních) indikátorů."*

Co po nás vládní úředníci vlastně chtějí?

- Nabádají nás stanovit si vlastní soubor jakýchsi viditelných poznávacích znaků (tělesných či fyzických), jimiž máme v terénu či v základních školách určovat, kdo je Rom a kdo není, a vykazovat takové výsledky do oficiálních statistik.
- Nabádají nás sledovat zdánlivé kulturní či sociální vzorce chování a na jejich základě zobecňovat a přiřazovat ty, kteří takové vzorce naplňují či mohou naplňovat, do nějaké předem vymezené skupiny lidí.

Zprávy o stavu romské menšiny, které v těchto dnech za jednotlivé tzv. malé okresy kompletují obce 3. stupně, už léta slouží jako podklad pro stejnojmennou zprávu celonárodní. U romské menšiny však nastává ten problém, že se k ní oficiálně hlásí relativně málo lidí. Resp. daleko méně, než si sama majorita myslí, že odpovídá skutečnosti. Důvody jsou asi dva: buď se dotyční necítí Romy být, nebo mají obavy se ke své příslušnosti přihlásit. Obojí je naprosto relevantní, pochopitelné a majorita by měla mít sílu to bez řečí respektovat. Není asi nic proti ničemu, pokud monitorujeme kvalitu života národnostních či etnických menšin a jejich vzájemné soužití s majoritou a pokud přitom užíváme kvalifikované odhady počtů od organizací, které s nimi pracují jako s cílovými skupinami. Nemůžeme ale vytvářet falešné statistiky členů menšiny dle pomyslných viditelných rysů, zobecnělých vzorců chování či sociálních návyků a tlačit na

jejich základě ty, kteří takovému schématu (možná) odpovídají, do škatulky, v níž sami být odmítají.

Vzpomínám si na starý sovětský válečný film (myslím, že to byl Bondarčukův *Osud člověka*), kde příslušník SS postupoval podél zástupu zajatců a zkoumáním tváře a tvaru nosu určoval, kdo je židovského původu a kdo nikoli. Nešlo přitom o uměleckou licenci, ale o zobrazení skutečného počínání založeného na praktikách nacistické pseudovědy a jejích nadšených vyznavačů - esesmanů. Jak se od toho liší antropologické pozorování Romů? Patrně vůbec nijak, je to fakticky totéž. Jak blízko jsou takové způsoby budoucí segregaci a eugenice? Víc, než si myslíme. Kategorizovat příslušnost k menšině na základě vzhledu člověka je nejen povrchní, protože to nevyovídá nic o jeho kvalitách, intelektu, schopnostech či přínosu společnosti, ale v 21. století po všech zkušenostech s holokaustem i nehumánní, nebezpečné, ba odporné.

Statutární město Liberec už nebude na podobných praktikách participovat. Rada města na můj návrh rozhodla odesláním Zprávy o stavu romské menšiny za ORP 3 Liberec pozdržet a vyčkat stanoviska ministra pro lidská práva a také veřejné ochránkyně práv. Chceme se ujistit, zda je opravdu akceptovatelné zakládat monitorovací dokumenty podobného typu na antropologii, na zobecňování sociálních vzorců. A zda je toto vše v souladu s oficiální politikou lidských práv v ČR.

Před mnoha lety jsem slyšel starou židovskou anekdotu, která v této souvislosti vsutku stojí za připomenutí. Hýčkám ji trvale jako samou podstatu humanity a ryzí rezistenci na všechny rasistické a xenofobní výlevy:

Orchestr moskevského Velkého divadla přijel do New Yorku, aby zde vystoupil ve slavné Carnegie Hall.

Sovětský dirigent se pochlubil svému americkému kolegovi: "Já nejsem žádný antisemita. V mém orchestru je polovina Židů. A kolik jich tam máte vy?"

"Já nevím," odpověděl Američan.

Těším se, až v Česku budeme konečně uvažovat podobně.

8/3/2017